

SREDNJOVJEKOVNA KORČULANSKA GROBLJA

Ambroz KAPOR

U toku duge i burne prošlosti grada Korčule mnogi su spomenici bili oštećivani i uništavani, tako da se njihov fond vremenom stalno mijenjao, tj. s jedne strane povećavao, a s druge smanjivao.

Poznato je tako da je urbanistička izgradnja Korčule u srednjem vijeku iskoristila sve spomenike rimske dobi, pa je od njih danas ostalo samo nekoliko fragmenata.¹

Zna se da su naredbom mletačkih vlasti iz 1691. godine brisani svi natpisi i uklonjeni svi kipovi i grbovi ako su u bilo kojem obliku isticali pojedine lokalne ličnosti ili službene predstavnike. Po navodima nepoznatog lokalnog kroničara, ogoljene su tom prilikom sve korčulanske javne zgrade i zidine i izvršeno najmasovnije uništavanje spomenika u korčulanskoj prošlosti.²

Nakon pada Mletačke republike 1797. godine njeni protivnici oštetili su nekoliko mletačkih lavova.³

Međutim, najfatalniji period po cjelokupnost korčulanskih spomenika bilo je devetnaesto i dvadeseto stoljeće. Ekonomska recesija, kulturni nazadak, nove potrebe i barokna shvaćanja preinačili su, osakatali i izbrisali gotičku i renesansnu arhitekturu te urbanistički izgled grada. To se odrazilo i na stanje i izgled srednjovjekovnih groblja u gradu i korčulanskim predgrađima.

Poznato je da su u srednjem vijeku mrtve pokapali u crkvama ili grobljima do samih crkava, unutar gradskih zidina i predgrađa. To se, dakako, u punoj mjeri obavljalo i u Korčuli.

Francuske okupacijske vlasti su godine 1807. iz zdravstvenih razloga zabranile pokapanje mrtvih u crkvama i grobljima do crkava, kako u gradu tako i u predgrađima, i naredile formiranje novog groblja izvan gradskog područja.

1 Predmetni fragmenti objavljeni su u: *Corrispondenza archeologica fra Matteo Capor e Pietro Nisteeo* – Zara 1897, str. 48, dok nalaz trećeg još nije objavljen.

2 Arhiv Kapor – Korčula, Rukopisna knjižnica: *Serie dei conti veneti di Curzola dal 1420 al 1708 r.* br. 101.

3 To mi je kazao moj pokojni otac Ivan. Jedan od tih lavova bio je onaj koji je stajao na kamenom stupu pred općinskom zgradom.

Na taj su način groblja u crkvama ili pokraj njih u gradu i predgrađima stavljena izvan upotrebe, pa su zbog toga površine tih groblja izgubile onu zaštitu koju su do tada imale zbog upotrebljavanja. To je naročito došlo do izražaja za površine grobova unutar samih crkava, koje su zbog neravnina, izbočina i reljefa pojedinih grobnih ploča ponegdje smetale kretanju.

Rješenje se nalazilo u „popločavanju” crkvenih površina, i to ili tako da se popločavanja vršilo preko ploča, ili tako da su se postojeće grobne ploče uklanjale radi postavljanja novog kamenog poda. Te preinake, koje su se radile većinom bez potrebe, izvršene su malo pomalo u većem broju korčulanskih crkava u toku druge polovine prošlog stoljeća. Nije provedeno samo u crkvama koje su bile napuštene ili tamo gdje je bogoslužje imalo samo povremeni karakter (razne manje kapele).

Suvišno je isticati da je na tim grobljima bilo nadgrobnih ploča kulturne i povijesne vrijednosti, i da su groblja tim crkvama u cjelini davala poseban pečat i urbanistički karakter.

Znameniti i zaslužni predsjednik korčulanske općine Kapor Matej od Markantuna kao da je slutio takav razvoj događaja, pa je postojeće stanje oko 1840. godine registrirao nizom bilježaka.⁴

Na taj način moguće je da se ta kulturno-povijesna baština oživi skoro u cijelosti. Da bi pregled bio potpun, dat ću opis stanja svih korčulanskih crkava u gradu i predgrađima (bez obzira na to da li danas postoje ili ne), kao odraz stanja nakon spomenute zabrane o pokapanju. U tu svrhu koristit ću se prvenstveno spomenutim podacima Mateja Kapora, zatim pojedinačnim podacima nekih nadgrobnih ploča koje su objavljene u drugoj polovici prošlog stoljeća kao i nađenim stanjem. To ću spomenuti u pojedinim slučajevima.

Da bih izbjegao suvišno ponavljanje, smatram za potrebno prije prijelaza na obradu pojedinih groblja iznijeti slijedeće napomene:

Prostor na kojem se ukapalo koristio se najracionalnije. Skučeni prostor unutar pojedinih crkava i gradskih zidina trebalo je najpomnijije koristiti.

Veličina pojedinih nadgrobnih ploča skoro uvijek je standardna i iznosi približno 2 x 1 m. Oblik je pravilan.

Dijeljenje nadgrobnih ploča u dva dijela nije često.

Debljina nadgrobnih ploča iznosi oko 10 cm.

Kamen je korčulanski.

Kvalitet kamena ovisi o platežnoj moći, izrada također.

Kako je nadgrobna ploča zamjenjivala podni materijal, to su u izradi ploče korčulanski majstori po pravilu izbjegavali duboke reljefe. Ukoliko ima ukrasa, plitko su izrađeni.

4 Bilješke se nalaze u Arhivu Kapor u Korčuli – Fascikl XXX, Kapor Matej je registriranje izvršio prigodimice na raznim komadima papira, sigurno u periodu između 1835 – 1840. godine. Vjerojatno zbog te okolnosti podaci za neke crkve nedostaju ili su samo fragmentarni.

Slike-skice koje se nalaze uz ovaj rad izrađene su na temelju nađenih bilježaka i rekonstrukcija s tadašnjeg stanja. Tekst za pojedine nadgrobne ploče koji je dat u tekstu te „Tumaču i napomenama” je doslovan prema bilješkama koje je izvršio Matej Kapor.

Natpisi su kratki i ograničeni na najnužnije podatke. Ploče bez natpisa redovito pripadaju zajedničkim grobovima.

Ukrašavanje ploča je često u baroknom periodu. Među ukrase treba ubrojiti i grbove (aristokratske i građanske), kao i oznake — simbole pojedinih zanata ili simbolične oznake smrti. Posebno, ukoliko se to odnosi na grbove, treba istaknuti da su ovi podaci dragocjen prilog za poznavanje heraldike starih plemićkih i građanskih korčulanskih obitelji.

Jezik natpisa je većinom talijanski i to obični pučki venecijanski govor. Upotreba latinskog jezika je rjeđa. Međutim, latinske kratice česte su i u talijanskim natpisima.

Samo u tri slučaja grobnice su ugrađene u zidove crkve, a ne postoji ni jedan slučaj da su ploče postavljene uza zid crkve, očito stoga što su zidne plohe zauzete oltarima. Duboki reljef ili objekti trodimenzionalne izrade nisu stoga mogli da se upotrijebe. U principu se može kazati da korčulanski majstori i kamenoresci nisu imali prilike u korčulanskim grobljima umjetnički izraziti svoje znanje i sposobnosti. To je možda jedan od razloga što su ta groblja tako brzo uklonjena.

POJEDINA GROBLJA

1. *Korčulanska katedrala*. Iz stanja koje proizlazi prema poznatim podacima⁴ treba zaključiti da se veći dio vrha brežuljka na kojem je sazidan grad Korčula u ranom srednjem vijeku koristio kao groblje. Izgradnja katedrale u XV. vijeku i romaničke crkve u ranijem vremenu oduzela je dio tih grobljanskih površina. Zapravo dio te površine našao se unutar crkve gdje se ukapanje nastavilo. To predstavlja prostor današnje sjeverne lađe (Slika — skica br. 1).

Izgradnja kapele sv. Roka u šesnaestom stoljeću izvršena je u cijelosti na prostoru groblja i to tako da se naslonila uz sjeverni brod katedrale i postala njen sastavni dio, dok se groblje nastavilo na groblje sjeverne lađe katedrale.

Na taj način jedan dio površine prvotnog korčulanskog groblja našao se tokom vremena unutar katedrale, a drugi dio izvan nje. Taj preostali dio zaprema uglavnom prostor trga ispred crkvice sv. Petra. To slijedi iz činjenice što su, prema naprijed spomenutim podacima, zidovi kapele sv. Roka zidani preko postojećih grobova, kao i stoga što su oltari sv. Roka i Gospe od Karmena sagrađeni nad postojećim grobovima (Sl. 2).

Mali broj ploča je bez ikakvih natpisa, dok je 1460. godina najstarije označeno godište.

Iz svega, dakle, treba zaključiti da je kontinuitet ukapanja na ovom groblju postojao od najstarijih vremena pa sve do poznate francuske zabrane i da je to prvo i najstarije korčulansko groblje.

Sudeći po nadgrobnim natpisima grobnice na prostoru kapele sv. Roka bile su vlasništvo najstarijih i najuglednijih plemićkih i građanskih korčulanskih obitelji te crkvenih ličnosti. Jedan dio groblja u katedrali, i to baš dio prostora sjevernog broda katedrale su grobovi kosturnice, pa se za ovo groblje može kazati da je korčulanska nekropola.

Nije poznato da li je u glavnom i južnom brodu katedrale bilo grobova. Iznimku predstavlja kameni sarkofag smješten u niši južnog zida, koji je dao sagraditi Nikola Nikoničić za biskupa Tomu Malumbra u kojem su konačno sahranjeni korčulanski biskupi Marin Drago i Vicko Kosović. Natpise je slijedeći:

MARINI EX COM. DRAGO
ET
VICENTII COSSOVICH CATHAR.
HUIUS ECCL. EPPORUM
CINERES.

Crkvice sv. Petra. U ovoj crkvice nije izvršeno popločavanje, pa su grobovi sačuvani u izvornom obliku.

Samo jedan dio nadgrobnih ploča ima natpise i to: ploča do samog ulaza s inicijalima A i Z, izvedenim tako da se slovo Z nalazi unutar slova A. Zatim jedna ploča s kratkim, većim dijelom oštećenim natpisom gotskih slova i konačno ploča s natpisom:

QUI. IACE. BERNARBO.
DE. EUTUNI. DATRA
NI. E. CARLO. SUO. EIOL.
MDXXVI!... XXI. MDII.

Madonina-Gospa od Štandarca – Bezgrešno začéće. Ova crkva bila je obiteljska kapela plemićke obitelji Ismaeli (Zmajko). Popločavanje crkve nije izvršeno, pa je tako pod crkve sačuvao svoj izvorni izgled, kako ga je Kapor zabilježio (Sl. 3).

Osim grobova na podu crkve postoje u neposrednoj blizini ulaza, s desne i s lijeve strane, u visini oko tri metra od poda još po jedan u zid ugrađeni grob. Natpisi su bogato uokvireni-ukrašeni u baroknom stilu. Na mramornim pločama uklesani su slijedeći natpisi:

a) Zidna nadgrobna ploča s lijeve strane ulaza:

PASCHALIS ISMAELLI. HIC REQUIESCUNT OSSA.
QUI. DUM. PATRIO. SUPRACOMITATU. AD. NAVALE. PRAELIO.
IN. OTOMANICOS. FUNGERETUR. JAMQ. FLAGRANTI. ANIMO.
VITAM. DEO. O. M. PRO. FIDE. AC. PRINCIPE. CONSERVASSE.
DECIMO MENSE. NIMIS. ACERBO. FUNERE. E. VIVIS. SUBLATUS.
AD. COELESTIA. MIGRAVIT.

ANDREAS ISMAELLIUS. FILIUS. UNICUS. INCESSANTIBUS. LACRYMIS.
PARENTANS. EXCULPSIT. AC. MOESTIS. POS.
OBIIT. IV. NON. MARTII. M. D. C. A. L. V. I. VIXIT ANNOS XL.

b) Zidna nadgrobna ploča s desne strane ulaza:

PASCALIS ISMAELIO ANDREAE FILIO GENERE NOBILITATE ET VIRTUTIBUS PRAECLARO

VINCENTIUS FRATER VIR ERUDITIONE, ET DOCTRINA ORNATISSIMUS
CHARITATIS IN SUOS BENEFICENTIAE IN OMNES SINGULARE SPECIMEN
URBIS DECRETO PRAEFECTUS TRIREMIS IN CLASSEM PRO REP. DESIGNATUS
AB AGENDUM SEMPER ALIQUID DIGNUM VIVO NATUS
IN HOC TEMPLO IAM VETUSTATE COLLAPSO ET ARE SUO A FUNDAMENTIS ERECTO

PIETATIS HUIUS TESTIMONIUM PONENDUM IUSSIT
ANDREAS PRAESTIT PATRI, ET PATRUO
VIXIT PASCALIS AN. LI. MEN. V. DIES XIII. OB. DIE VIII APL. M. D. C. II
VINCENTIUS AN. L. V. I. MEN. II. DIES. X. OB. DIE. XV APL. M. D. C. VIII

Crkvice Navještenja. Ova crkvice bila je kućna kapela plemićke obitelji Kanavelić. Sa stambenom kućom ove obitelji bila je spojena prolazom.

Nije poznato da li su u ovoj crkvici ukapali.

Crkva sv. Orsole. Danas više ne postoji, a nalazila se na istočnom kraju bloka kuća u ulici koja se od vrha ulice Baničević spušta na „Okolo grada“.

Nije poznato da li su u njoj ukapali.

Crkva Svih svetih. U toku druge polovice prošlog stoljeća unutrašnjost crkve popločana je kamenim pločama. Djelomično su tom prilikom korištene i postojeće nadgrobne ploče.

Prema nađenom opisu,⁴ raspored grobnica unutar crkve prikazan je na sl. 4.

Iz nađenog opisa vidi se da je i groblje u ovoj crkvi vrlo staro. Može se smatrati da je 1502. godina najstarije upisano godište na jednoj nadgrobnoj ploči. U odnosu na groblje u katedrali, razlika je u tome što je kvalitet ploča slab i loše razmješten. Relativno mali broj ploča ima natpise. U sredini crkve ističe se grupa grobnica s oznakom F. O. S., s tim što je unutar slova O uklesano i slovo M (Fraternitas omnium sanctorum). Iz toga treba zaključiti da su one služile za potrebe članova bratovštine Svi sveti koja je u ovoj crkvi imala svoje sjedište. Nije nađen grob nijedne plemićke obitelji, nego samo građanske i pučke grobnice. Dakle, po svemu sudeći, to je groblje pučana i građanske sirotinje.

Arsenal. Tlo urušene zgrade arsenala iz mletačkog vremena, koja se nalazila na prostoru između kula Svih svetih i Malog revelina (danas je pretvorena u skladište mjesnog poduzeća Gradina), poslužilo je kraće vrijeme na početku austrijske vladavine, tj. dok nije sagrađeno novo groblje sv. Luke, kao mjesno groblje. Poblježe o tom groblju malo se znade, jer nisu sačuvani nikakvi tragovi ni podaci.

Crkvice sv. Katarine. Po nađenom romaničkom portalu može se zaključiti da je to najstarija u cijelosti sačuvana sakralna građevina u Korčuli. Početkom prošlog stoljeća restaurirana je za potrebe građanske obitelji Kapor i prolazom spojena sa susjednom stambenom kućom te obitelji. Tom prilikom pod je popločan, pa su tada vjerojatno uklo-njene nadgrobne ploče bez natpisa, ali po svemu sudeći vrlo stare, i kao građevni materijal prenijete u susjednu kuću Kapor.

Iako nema pisмениh podataka, trebalo bi iz spomenutih okolnosti zaključiti da su u ovoj crkvici, a vjerojatno i njenoj neposrednoj okolini, u ranom srednjem vijeku vršili ukapanje.

Crkva sv. Mihovila. Ova se crkva nalazi sučelice zgradi općine. U drugoj polovici prošlog stoljeća izvršeno je prekrivanje poda kamenim pločama. Nema podataka o postojanju groblja u ovoj crkvi (vjerojatno zagubljeni), ali se u Maticama umrlih župnog ureda u Korčuli vidi da se i u ovoj crkvi ukapalo mrtvace u manjoj mjeri.

Crkva sv. Barbare. Nalazila se u gradu u ulici iza hotela Korčula i bila je sjedište Bratovštine gradskih topnika.

Francuzi su je sekvestrirali, Austrija naslijedila, a prodana je u vremenu između dva rata za potrebe pravoslavnog kulta.

Nije poznato da li se u njoj ukapalo.

Crkvice sv. Roka u Bilinama. Danas ova crkvice ne postoji, jer je srušena u drugoj polovici prošlog stoljeća.

Nalazila se u predjelu Biline i to baš na mjestu gdje se danas nalazi zgrada Investiciono-komercijalne banke.

Prilikom raznih prekopanja i gradnji u blizini mjesta gdje se nalazila crkvice nađeno je dosta pojedinačnih i zajedničkih grobova bez nadgrobnih ploča, što svjedoči o većim ukapanjima na tom prostoru. Može se pretpostaviti da je to bilo najveće korčulansko groblje izvan gradskih zidina u srednjem vijeku.

Ročić. I ova crkvice posvećena sv. Roku danas ne postoji. Nalazila se do početka osamnaestoga stoljeća na kraju gradskih predgrađa u pravcu sv. Nikole.

Nije poznato da li se u njoj ukapalo.

Gospa od Vrtova (sv. Vlaho). Bila je sagrađena na vrhu brežuljka gdje se nalazi utvrđenje „Forteca”. Srušena je na početku prošlog stoljeća prilikom gradnje spomenutog utvrđenja. Nije poznato da li je služila kao groblje.

Crkvice sv. Antuna na Glavici. Udaljena je od grada, a sagrađena na brežuljku koji je poznat i pod imenom Zgradac.

Po svojoj želji tu je pokopan korčulanski biskup Španić koji je umro na početku osamnaestog stoljeća.

Natpis jednostavne grobne ploče glasi:

NICOLAUS DE COMITIBUS SPANICH
EPISCOPUS CURZULENZIS

Samostan dominikanaca—crkva sv. Nikole. Pod crkve prekriven je koncem prošlog stoljeća kamenim pločama, pa su postojeće grobnice danas nevidljive. U ovoj crkvi nije se formiralo nešto veće groblje zato što se izgradnja crkve završila tek u sedamnaestom stoljeću, kao i stoga što je crkva služila za pokapanje fratara i mrtvih iz uže okoline crkve, koja je nešto dalje od samog centra grada.

Po nađenim bilješkama rekonstruirano je stanje, kako je pokazano na sl. 5.

Samostan Badija—crkva Velike Gospe. Još u ranom srednjem vijeku otočić ovog imena, u neposrednoj blizini grada Korčule, bio je prebivalište pustinjaka, dok je koncem četrnaestog vijeka predat odbjeglih bosanskih franjevcima. Oni su vremenom sagradili samostan.

Kao mjesto posebne pobožnosti uvijek je privlačio pobožne vjernike i rano su ga koristili za pokapanje mnogih Korčulana.

Nakon francuske zabrane pokapanja umrlih u crkvama u okviru gradskih naselja godine 1807., okolinu crkve ovog samostana upotrijebili su kao korčulansko groblje. Za tu svrhu služilo je sve do godine 1827., kada je osnovano današnje korčulansko groblje sv. Luke u neposrednoj blizini grada.

Rekonstruirati stanje groblja nakon 1827. godine teško je, jer nisu nađeni sumarni podaci o tome kako je to groblje tada izgledalo, već samo pojedinačni podaci za neke

grobove. U međuvremenu je u par mahova vršena restauracija samostana, samostanske crkve i neposredne okoline samostana, što je stanje na nekim mjestima bitno izmijenilo. Tako je u potpunosti uklonjen dio groblja nastalog u periodu 1807–1827. godine, a nalazilo se iza samostanske crkve. Stradali su i mnogi grobovi na ostalom prostoru groblja u crkvi i izvan nje.

Zbog toga je moguće samo opisati današnje stanje groblja u samostanskoj crkvi i ispred nje i to dopuniti poznatim pojedinačnim opisima.⁴

U dvorištu pred samim ulazom u samostansku crkvu nalazi se glavni dio samostanskog groblja i to baš grobnice fratara franjevačkog reda, označene slovima: SF (Sepulcrum fratrorum) i k tome još grobnice dvojice vjernika (sl. 6).

U glavnoj lađi crkve pod glavnim oltarom i oko njega grobnice pripadaju raznim korčulanskim plemićkim i građanskim obiteljima, kako je to pokazano na slici br. 7.

U samoj crkvi uskladištene su danas tri nadgrobne ploče (jedna na drugu), a natpis gornje dat je na slici br. 8.

Groblje koje je nastalo u periodu 1807–1827. godine, kako je već rečeno, uklonjeno je u cijelosti. Od njega je ostala samo jedna nadgrobna ploča koja navodno nije uništena zbog ljepote latinskog natpisa. Ona je danas uzidana u zidu samostanskog klaustra, a odnosi se na jednog člana građanske obitelji Kapor.

Na početku teksta su kao simbolika tri grčka slova (alfa, iks, omega) a zatim slijedi tekst:

BENIGNE FAC DOMINE
ANIMAE. FAMULAE. TUAE. JOANNAE
UXORI. MARCI. ANTONI. CAPOR
CUMQUO
PRAECLARE. VIXIT. ANN. XXV
ORBAT. VIRO. DUM. FILIOS. FILIAB. REIQUE FAMILIARI
CHRISTIANAM. NAVABAT. OPERAIN
FERO. ULCERE. TAMQUAM. STIGMATE. SANCIATA
ILLUDQUE. FORTITER. ANNIS XXII PERPESSA
MORIENS. ANNO MDCCCXXIX
HEIC. CRUCIS. SANCTAE. EX. ADVERSO. DEPOSITA.
CURANTIBUS. JOANNAE. SAC. DOMINICO. MATTHEO
ET. AMBROSIO. FILIIS. MAESTISSIMIS
VULNERUM. TUORUM. SOLATIUM. EXORAT
AST. PIA. TU. MATER. DUM. FONTE. BEARIS. IN ALMO
CONSPICE. RETRORSUM. PIANORA. CARA. TIBI.

Natpise sedam grobnica, pretežno iz šesnaestog stoljeća (skoro svi s hrvatskim prezimenima) objavili su Vid Vuletić Vukasović i Frano Račić u časopisu Starinar, godište IV, str. 81 i 119, kao i u brojevima XI, XXII, XXIII, XXVI, XXVIII, ali ih na Badiji nisam mogao naći. Isto tako nisam mogao naći ni tri grobnice s tekstovima koji se nalaze u bilješkama Kapor Mateja, a koje glase:

a) COSMAS ROGACHEVICH
ET MARIA BERICH CONJUGES
PIETATEM QUAM
CRUCIFIXO DETULERANT VIVENTES

UT ETIAM MORTUI OSTENDERENT
HIC SIBI TUMULUM PARARI CURAVERUNT MDCCLXVII

b) JOANNIS PAVLOVICH
LAPIDARIUM MAGISTRI
DE SACRO HOC AEDIFICIO
BENEMERENTI
CINERES
MDCCLVII

c) ANTONIUS PETCOVICH
ET CATHARINA MIROSSEVICH CONJUGES
UT CROCIFIXO ADHAERERENT
PROXIMAS ECCLESIAE AEDES
DOMO RELICTA MULTOS ANNOS INCOLUERUNT
ATQ. AD DEPOSITUM CORPORIS
IN ILLUM DIEM SERVANDUM
AD ARAM CRUCIFIXI
HOC MONUMENTUM SIBI POSUERE
MDCCLXV

— — —

Završavajući ovaj prikaz o srednjovjekovnim grobljima u Korčuli nameće se potreba da se izvrše izvjesne usporedbe i učine neke napomene.

Novo groblje sv. Luke, koje se počelo razvijati 1827. godine, nije značilo samo osiguranje minimuma sanitarnih uvjeta, nego i bitnu promjenu u mogućnostima oblikovanja groblja, a posebno u izradi pojedinih grobnica. Za razliku od ranijeg, groblje se razvija u obilju prostora, a pojedine grobnice slobodno po dužini, širini i visini. Mogućnosti tehničkog i umjetničkog izražavanja korčulanskih kamenorezaca te umjetnika više nisu sputane. U takvim uvjetima nastali su primjerci grobnica zamjerne zanatske i umjetničke vrijednosti.

Međutim, u novije vrijeme je u par slučajeva došlo do samovoljnog uništavanja nekih grobnica, njihovog premještanja, kao i nagrđivanja dodavanjem dijelova prilikom promjene vlasnika i sl. Smatram zato da se neodložno nameće potreba zaštite svih starijih ili važnijih grobnica.

TUMAČ I NAPOMENE

*Sl. 1. Korčulanska katedrala – sjeverna lađa.
Skica stanja groblja iz 1840. godine.*

Svaki četverokut predstavlja jedan grob. Numeracija je postavljena radi lakše orijentacije.

Broj I. = Ulaz u sakristiju katedrale.

U grobovima broj 1–9, koji se nalaze između vrata sakristije, pilastra i kora, uskladištene su kosti iz grobnica koje su očišćene (nepoznato kada). Nadgrobna ploča broj 10 je jednostavna.

Ploča broj 11 nema natpisa. U štitu grba urezana je ruka, koja drži pravokutnik.

Ploča broj 12. Grb i kratki natpis su otučeni. Ukras: Glava mrtvacu u reljefu.

Ploča broj 13. Jednostavna s otučenim natpisom.

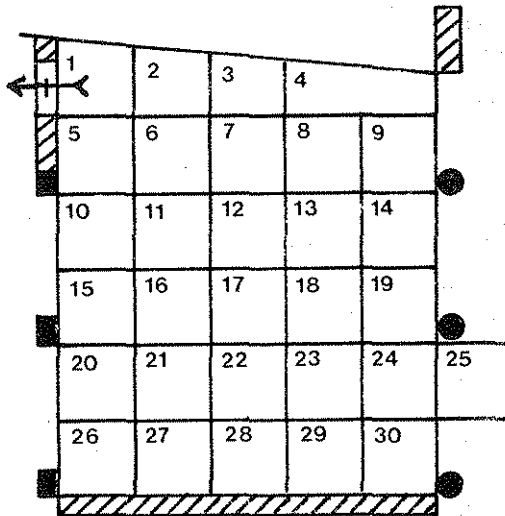
Ploča broj 14. Jednostavna.

Ploča broj 15. Natpis: S. D. /ZUANE SMACHIA/ E. S. H. /1720/.

Ploča broj 16. Natpis: ÇAN. ARCHID. /DOMINICUS BEOR/ SIBI SUI SQ. VIVENS/
FECIT. ANNO. DNI. /MDCCLXXVII/.

Ploča broj 17. Natpis i grb su istrošeni. Oko grba razaznaju se slova A D A. (Reljef u grbu je vjerojatno neko stablo).

Ploča broj 18. Grb Goriglavić tj.: kruna s transverzalnim pojasevima. Natpis: SEP. D.
DOSEF. /GORIGLAVIC/ HER. Q. SUOR. /M. D. LVI/.

Ploča broj 19. Natpis: Z D B, s tim što je slovo B urezano unutar slova D.

Ploča broj 20. Jednostavna. Natpis: S. S. S.

Ploča broj 21. Na štitu grba urezane su dvije prekrížene ruke koje drže kutomjer.
Nema natpisa.

Ploča broj 22. Grb i pločica za natpis istrošeni.

Ploča broj 23. Natpis: S. S. S.

Ploča broj 24. Natpis: S. S. S.

Ploča broj 25. Natpis: S. D. FRACASI /LUCA ET ZUANE/ SILVIA FRATELLI /ET
EREDI SUI /1620/.

Ploča broj 26. Natpis: S. DE ZUAN /MANESSI ED/ ENCINO. E. ED. /SUI 1609/.

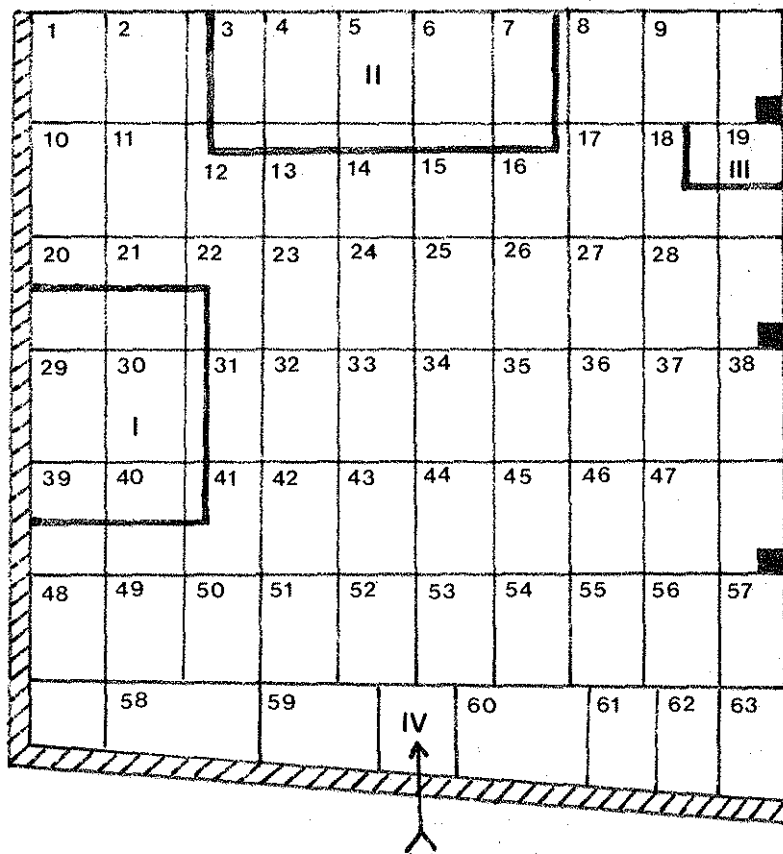
Ploča broj 27. Natpis: S. S. S.

Ploča broj 28. Natpis: S. S. S.

Ploča broj 29. Natpis: S. S. S.

Ploča broj 30. Bez natpisa.

Sl. 2. Korčulanska katedrala – kapela sv. Roka.
Skica stanje groblja 1840. godine.

Groblje u ovoj kapeli je nastavak groblja iz sjeverne lađe (sl. 1). Numeracija je postavljena radi lakše orijentacije.

Okvir broj I. s dvostruko izvučenim crtama je površina koju zauzima oltar Gospe od Karmena; okvir broj II. s dvostruko izvučenim crtama je površina koju zauzima oltar sv. Roka; okvir broj III. s dvostruko izvučenim crtama je površina koju zauzima oltar Gospice. (Ovaj oltar je pred nekoliko godina prenešen na prostor groba broj 57). Broj IV. je ulaz u Kapelu sv. Roka s Katedralnog trga.

Nadgrobna ploča broj 1. Grb Giunio, tj. stablo u gornjoj, a šahovska ploča u donjoj polovici štita grba. Natpis: IM IE.

Nadgrobna ploča broj 2. U donjoj polovici grba uklesan anđeo, a u donjoj lav. U desnom gornjem uglu ploče slova: S. R.

Grbovi od broja 3–7 nalaze se pod oltarom sv. Roka.

Ploča broj 9. Natpis: IN. HOC. TUMULO. QUIESCUNT /ATQ. ANG. TUBAE. LIMITUM EXPECTANT / OSSA. ARIDA. DEFUNCTOR. EX. FAM. VILLOVICH / QUORUM. DNI. / R. PRAESBYT. DOMINICUS / ET. JACOBUS. PROTOMAG. VILLOVICH / MARINO. OLIM. NAVALIS ARCHI / TECTURE. PROTOMAGISTRO. NATI/ HOC. ANNO. MDCCCXI/ HERED. ET. SUPERSTITES REPERIUNTUR/.

Ploča broj 10. Grb s tri ruže ili slično, na način Tolentisa. U vrhu je gotičkim slovima ispisana riječ SULAR. Grob je vjerojatno promijenio vlasnika.

Ploča broj 11. Prazan jednostavan grb. Natpis: STANOEVIH.

Ploča broj 12. Unutar jednog obruča kruna s grbom koji ima transverzalne pojase. Desno i lijevo od grba slova M G. Isti takav grb nalazi se na slici br. 1 pod rednim brojem 18.

Ploča broj 14. Grb s urezanim kutomjerom, trokutom i dijelom. Ispod toga ukras u obliku zvijezde. U donjem dijelu natpis: SEPULCRUM FRANCISCI /DE FRANCISCI FI. EIUS. / HEREDUM./

Ploča broj 15. U štitu grba urezana ruka koja drži strelicu.

Ploča broj 16. Slično broju 15.

Ploča broj 17. U štitu grba urezan brod bez jarbola i palma. Natpis: SEPULTURA DI PROTO / MARCO CAPOR/.

Ploča broj 18. Bez natpisa i ukrasa.

Ploča broj 19. Na dijelu groba koji nije pokriven oltarom vidi se slijedeći dio natpisa: DIE PRIMA IU, a u redu ispod: ANNO DOMI.

Ploča broj 20. U nepokrivenom donjem dijelu nadgrobne ploče vidi se slijedeći natpis: S. D. FRANCISCI /BARTOLI/ MDXCVII/.

Ploče broj 21–22 se većim dijelom nalaze pod oltarom Gospe od Karmena.

Ploča broj 23. Natpis: HAEREDUM DE / BANISIIS/.

Ploča broj 24. Bez natpisa i ukrasa.

Ploča broj 25. Grb s pet urezanih ruža, nožem i škaricama. Natpis: Gotička slova. Prvi red istrošen, u drugom redu razaznaje se: APRIL 9. EREDIBUS SUIS / MCC. CCXXXXXX/.

Ploča broj 26. Ukras: Dva anđela s globusom. Ispod toga natpis: PROTTO ZUANE / D'ANGELIS/.

Ploča broj 27. Bez natpisa i ukrasa.

Ploča broj 28. Natpis na četverokutnom okviru je istrošen.

Ploče broj 29–31 nalaze se pod oltarom Gospe od Karmena.

- Ploča broj 32.* Biskupska mitra. EXTREMUS / DIES ETERNI / NATALIS EST / Ukras: mrtvačka glava.
- Ploča broj 33.* Grb Gabrielli kao na slici br. 4, red br. 2, tj. unutar jednog obruča od bršljana, dva lava koji navaljuju na kulu. Ispod štit s pojasevima. Ukras: mrtvačka glava i pješčana ura. Na kvadratnoj pločici slova H G.
- Ploča broj 34.* Pločica za natpis bez natpisa.
- Ploča broj 35.* Natpis: S. I.
- Ploča broj 36.* Unutar obruča štit od grba s tri ruže ili cvijeta. Dva se nalaze u gornjoj polovici a jedan u donjoj. Ovaj donji presječen je osovinom.
- Ploča broj 37.* Natpis: S. S. S.
- Ploča broj 38.* Bez ukrasa i natpisa.
- Ploče broj 39–41* su većim dijelom pod oltarom Gospe od Karmena. Na prvoj vidi se slovo N; na drugoj grb Arneri tj. tri kruške od kojih je donja rastavljena pojasom; na trećoj vide se slova S. H. R.
- Ploča broj 42.* Natpis: S. FRANCISCI / PAVLOVICH / HER. Q. SUOR./
- Ploča broj 43.* Grb Giunio kao pod red. br. 1. Natpis: S. D. HIER. TE / ODATI JUNII / HERE. Q. SUOR./
- Ploča broj 44.* Unutar cvjetnog obruča štit grba s tri ruže ili slično. Dvije četverokutne pločice su neispisane ili sasvim istrošene. Ukras: mrtvačka glava.
- Ploča broj 45.* Natpis: PALME PARENTI BENEMERITA / MARCUS COSTA FILIUS / ET POSTERIS P. V. AN. DNI. / MDLI. TEST. NON. FEB./ Ukras: U sredini glava mrtvac, a na kraju glava jelena.
- Ploča broj 46.* Bez ukrasa i natpisa.
- Ploča broj 47.* Isto kao pod red. br. 46.
- Ploča broj 48.* Bez ukrasa i natpisa.
- Ploča broj 49.* Isto kao pod red. br. 48.
- Ploča broj 50.* Sasvim istrošeni grb.
- Ploča broj 51.* Natpis: S. S. S.
- Ploča broj 52.* Isto kao pod red. br. 51.
- Ploča broj 53.* Štit grba s tri ruže i tri vodoravna pojasa. Bez natpisa.
- Ploča broj 54.* Grb Miutini. U štitu grba razgranato stablo s kutomjerom. Štit nose dva genija.
- Ploča broj 55.* Bez natpisa. U štitu grba uklesan je grm koji na vrhu ima neke cvjetove i grane oko kojih se je savila zmija.
- Ploča broj 56.* Bez natpisa i ukrasa.
- Ploča broj 57.* Isto kao pod red. br. 56.

Ploča broj 58. Bez natpisa. Ukras: vijenac s dva anđela.

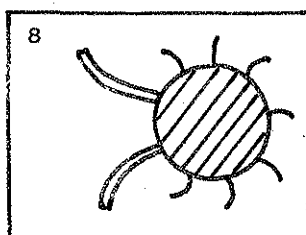
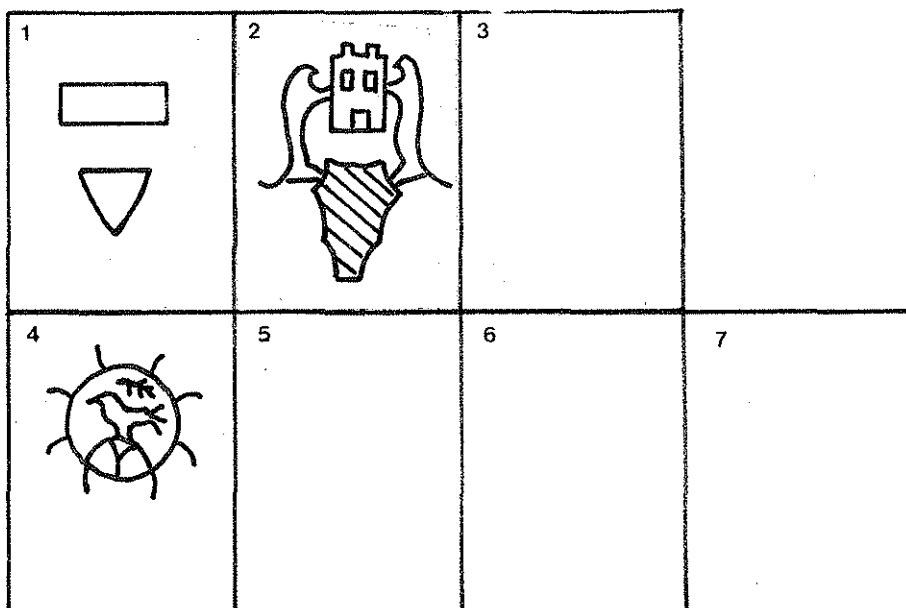
Ploča broj 59. Bez natpisa i ukrasa.

Ploča broj 60. Bez natpisa i ukrasa.

Ploča broj 61. Bez natpisa. Ukras vijenac s dva anđela.

Ploče broj 62 i 63 isto kao pod red. br. 61.

*Sl. 3. Crkvice Bezgrešnog začeca (Gospa od' Standardca).
Skica rasporeda grobova 1840. godine.*

Nadgrobna ploča broj 1. Natpisna pločica i grb prazni.

Ploča broj 2. Natpisa nema. Grb Gabrieli (Gabrić).

Ploča broj 3. Grb isti kao pod red. br. 2. Natpis: Ispod grba slova H G.

Ploča broj 4. Grb Bencilei (Bencilović). Ispod grba natpis: D. O. M. / VINCENTIUS BENCILEI / NOVISSIMA COGITANS / TUMULUM HUNC / MORTALITATIS SUAE CUSTODEM / DONEC IMMUTATIO VENIAT / VIVENS POSUIT / MDCCXLVIII / AETATIS LX.

Ploča broj 5. Bez natpisa.

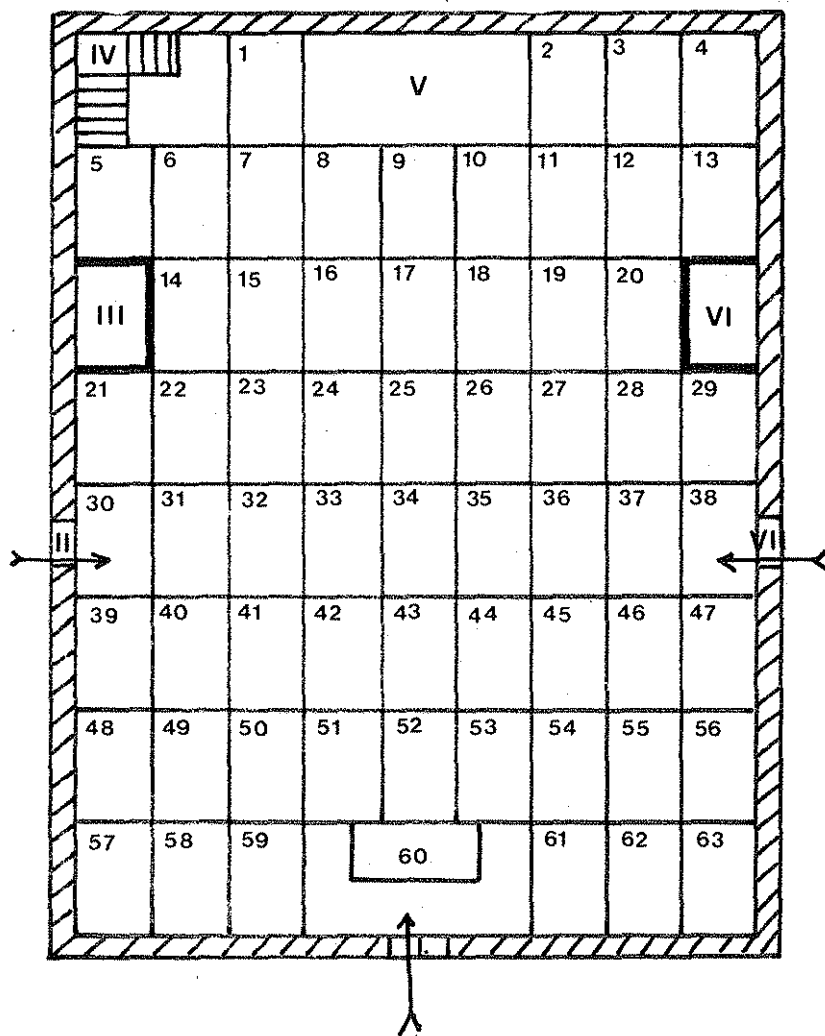
Ploča broj 6. Grb kao pod red. br. 2. Bez natpisa.

Ploča broj 7. Grb kao pod red. br. 2. Bez natpisa.

Ploča broj 8. Ispod grba nalazi se slijedeći natpis: VINCENTIO ISMAELI / ANDREAS FILIUS PIENTIS / POSUIT / SIBI AC POSTERIS / MDCVIII.

Sl. 4. Crkva Svih svetih.

Skica stanja groblja 1840. godine.

Rimski brojevi I, II i VII, označuju glavni odnosno sjeverni i južni ulaz crkve. Broj IV – stepenište za ulaz u sakristiju. Broj III, oltar sv. Josipa. Broj V, – oltar Svih svetih. Broj VI, – oltar sv. Ane.

Nadgrobnna ploča broj 1 je bez ukrasa i natpisa.

Ploče broj 2–4 bez ukrasa i natpisa.

Ploča broj 5. Natpis: MXXXXXII S. D. / M. ANO. CHATI / CIK CUM. EREDIBU / ET SUCESORIBU / – Nad slovom M u prvom redu je crta, nad slovom M u drugom redu je malo slovo o, a nad slovima A i N u istom redu je crta, nad slovom U u trećem redu je crta, također je crta nad zadnjim slovom U četvrtog reda. Čitanje ovog natpisa je teško. Možda je u prvom redu označena godina i to baš godina 1502., u kojem slučaju bi na ovoj ploči bio registriran najstariji natpis u ovoj crkvi.

Ploča broj 6. Jednostavna izrada. Na početku jednog reda razaznaje se slovo U a na kraju istog reda slova IS.

Ploče broj 7 i 8. Jednostavna izrada.

Ploča broj 9. Štit grba jednostavne izrade. Natpis: S / MARINI VILLOVICH /.

Ploče broj 10–13. Jednostavna i nepravilna izrada.

Ploče broj 14–20. Istrošene. Nepravilna izrada. Na ploči broj 17 natpis: HEREDI / POMENICH/.

Ploče broj 21–24. Na svakoj natpis: F. O. M. S., s tim što je slovo M urezano u slovo O. (Vjerojatno: Fratemitas omnium sanctorum).

Ploče broj 25–29. Istrošene i loše izrade.

Ploče broj 30–38. Istrošene i loše izrade. Na ploči broj 35 ubilježen je natpis: LOV- RICHIEVICH.

Ploča broj 39. Jednostavna izrada.

Ploča broj 40. Malj i zidarska žlica. Natpis: M. MATHEUS / LOVRICHIE / VICH MDCVIII/.

Ploča broj 41. Bez natpisa. Grb unutar jednog obruča. Na štitu urezana tri psa ili zeca. Ukraš: Mrtvačka glava s ukrštenim kostima.

Ploča broj 42. Ukraš: Bradva i sjekira. Natpis: MARCUS MARINI / BEOR POSUIT / SIBI AC POSTERIS / ANNO AB ORBE REDENTO / MDCLVIII/.

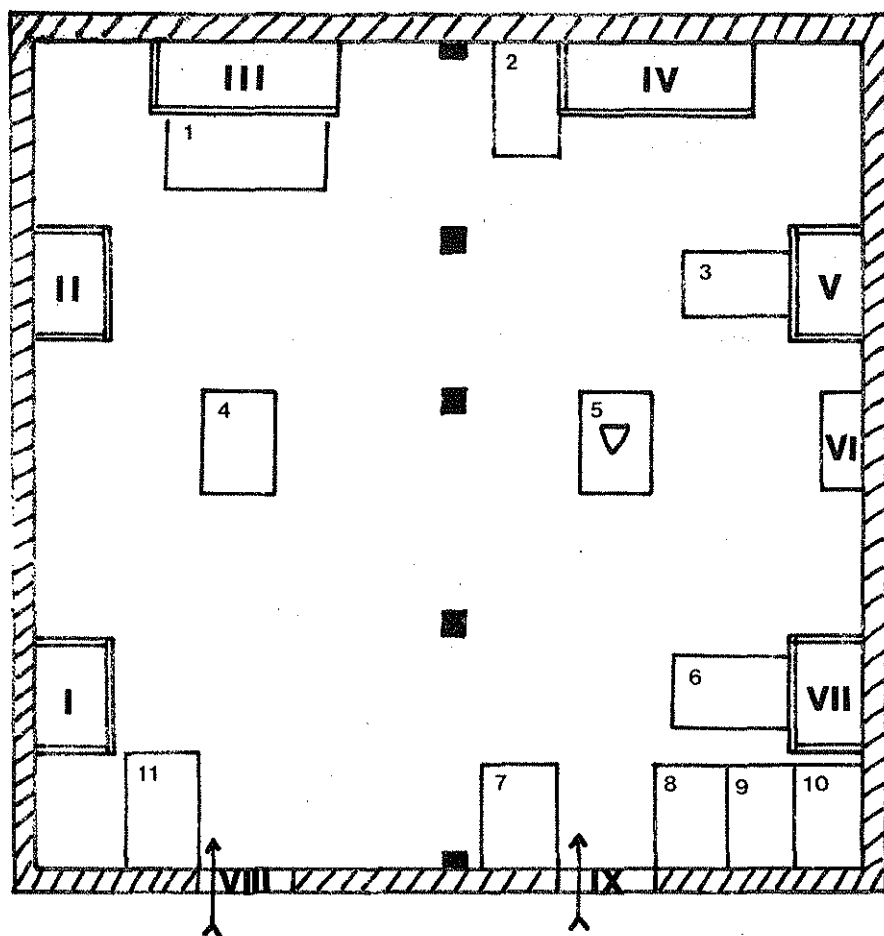
Ploče broj 43–47. Istrošene i loše izrade.

Ploče broj 48–56. Istrošene i loše izrade.

Ploče broj 57, 58; 59, 61, 62, 63. Istrošene i loše izrade.

Ploča broj 60. Bez natpisa s raznim ukrasima.

Sl. 5. Crkva sv. Nikole.
Skica rasporeda grobova 1840. godine.

Numeracija rimskih brojeva postavljena je za oltare, govornicu i vrata. Numeracija ostala za grobove.

Broj I=oltar Velike Gospe, broj II=oltar sv. Vincenca, broj III=oltar sv. Nikole, broj IV=oltar sv. Petra, broj V=oltar sv. Križa, broj VI=oltar sv. Dominika, broj VII=govornica, broj VIII i IX=ulazna vrata.

Na prostoru pod brojem 1 nalazi se nekoliko grobova za pokapanje fratara.

Nadgrobna ploča redni broj 2. Natpis: SEPULCRUM / DE PRATI / JOANIS / GERICEI / SUORUMQ. HERE / CIDDCCVIII/.

Ploča broj 3. Natpis: DNI. FRANC. / VIRGILII HER / EDUMQ. SUOR/.

Ploča broj 4. Natpis nepoznat.

Ploča broj 5. Grb Kosović – U gornjoj polovici štita tri lava, ispod njih tri izlazeća mjeseca. Ispod grba natpis: D. O. M. / PETRUS ANTONIUS COSSOVICH / ASE-RIVIENSIS / PERVETUSTA DE COMITIBUS BOSNENSIS STIRPE / HOC SEPULCRUM IN PERENNE MEMORIA / MORTALITATIS / SIBI DILEC-TAEQ. UXORI HEREDIBUS POSUIT / ANNO DOMINI MDCCLI/.

Ploča broj 6. Natpis istrošen.

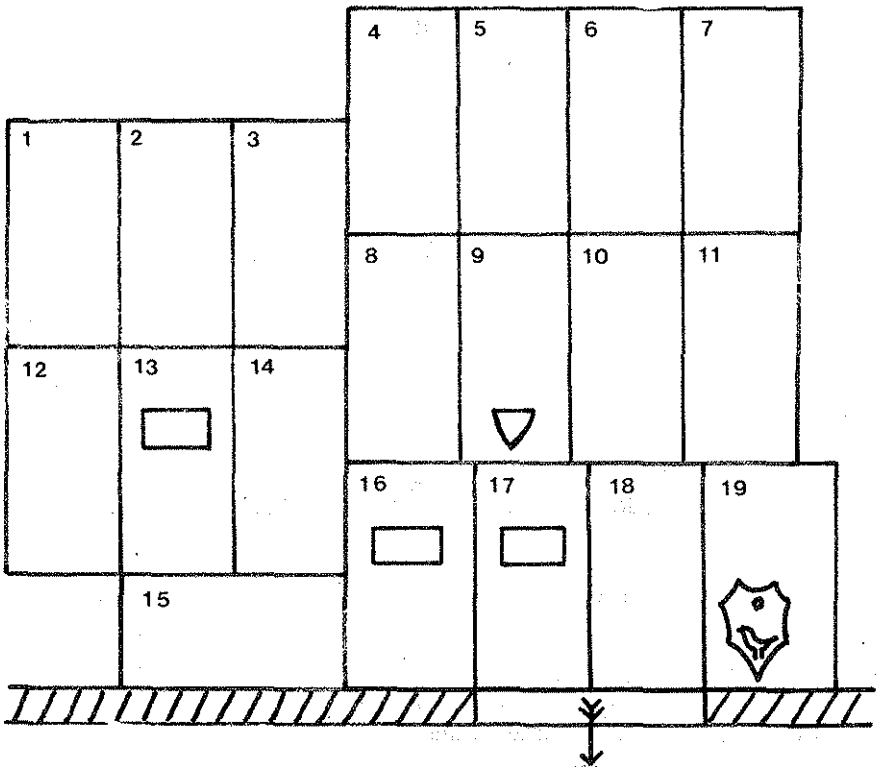
Ploča broj 7. Na jednoj od dvaju okruglih ploča urezan je zidarski bat i zidarska žli-ca.

Ploče broj 8, 9, 10. Jednostavno izrađene ploče.

Ploča broj 11. Jednostavno izrađena i plombirana ploča.

Sl. 6. Badija – Crkva Velike gospe.

Skica sadašnjeg stanja groblja u dvorištu ispred crkve.

Rimski brojevi koji će se unaprijed spominjati čine izvornu numeraciju nadgrobnih ploča.

Nadgrobna ploča broj 1. Natpis: S. F., a ispod toga rimski broj X (S. F. treba da zna-či: Sepulcrum fratrorum).

Ploča broj 2. Natpis: S. F., a ispod toga rimski broj XI.

Ploča broj 3. Urezan je samo rimski broj XII.

Ploča broj 4. Urezan je samo rimski broj XVII.

Ploča broj 5. Nema natpisa.

Ploča broj 6. Natpis: S. F.

Ploča broj 7. Urezan je samo rimski broj XX.

Ploča broj 8. Natpis: S. F., a ispod toga rimski broj XIII.

Na ploči broj 9 urezan je rimski broj XIV, na ploči broj 10-rimski broj XV, na ploči broj 11-rimski broj XVI, na ploči broj 12-rimski broj VII, na ploči broj 13-rimski broj VIII.

Ploča broj 14. Natpis: S. F., a ispod toga rimski broj IX.

Ploča broj 15. Poprijeko ispisan je natpis: S. DE. ZUANE / CHICIH. E. D. S. R./.

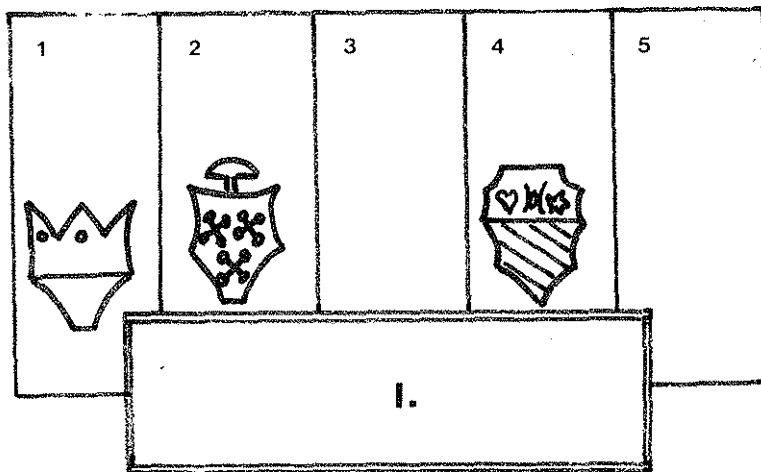
Ploča broj 16. Natpis: F. C., a ispod rimski broj II.

Na ploči broj 17. Urezan je samo rimski broj III, a na ploči broj 18 rimski broj I.

Na ploči broj 19 nalazi se slijedeći natpis: S. D. NICOLA / I PETRI. GHEBI / CH. P. HERE / DUSUOR / M. D. LXXXI. (u četvrtom redu nad slovom U nalazi se crta dok je donji dio slova R presječen kosom crtom).

Sl. 7. Badija – Crkva Velike Gospe.

Skica sadašnjeg rasporeda grobova u glavnoj lađi.

Dvostruko izvučeni četverokut označen rimskim brojem I. predstavlja glavni oltar crkve. Ostali četverokuti po jedan grob.

Nadgrobnna ploča broj 1. U gornjoj polovici groba nalaze se slova MVIDNI. Ispod grba pri samom dnu urezana su slova DL, zatim obrnuto slovo C, a nastavljaju se slijedeća slova: XIIV. Povrh slova V nalazi se malo slovo ili znak „o”, slično kao u natpisu, koji se nalazi u grbu iznad slova M i I.

Ploča broj 2. Nema natpisa. U štitu grba nalaze se tri cvjetića ili križića, a iznad štita nešto slično šeširu.

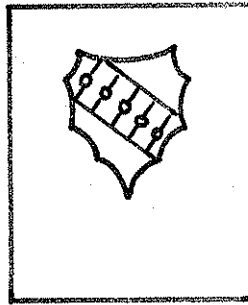
Ploča broj 3. Natpis: S. F.

Ploča broj 4. Donja polovica štita grba izdijeljena je transversalnim pojasima, a u gornjoj polovici: srce, zatim neki nejasni ukras i šesterokraka zvijezda.

Ploča broj 5. U gornjoj polovici grb Gabrieli (kao na slici broj 4 redni broj 2). Ispod grba je slijedeći natpis: MARINUS. GABRIELIS. R. / POSTERIS. CARIS. O. S. / SUIS. VIVENS. PIE. / DICA VITS. / M. D. XXXII/.

Sl. 8. Badija – Crkva Velike Gospe.

Skica jedino uskladištene nadgrobne ploče.

Ispod grba je natpis: S. M. LUDO
VICI. SURA
TOVICH. HEREQ.
SUOR. 1500.

ZUSAMMENFASSUNG

In Korčula, wie in ganz Europa, war es üblich, die Toten in der Kirche und im Raum um die Kirche zu begraben. Das wurde praktiziert innerhalb der Stadtmauern aber auch in den Vororten.

Als die Franzosen Korčula besetzt haben zur Zeit der napoleonischen Kriege, haben sie diese Praxis aus gesundheitlichen Gründen abgeschafft, es geschah im Jahre 1807. Auf der Suche nach dem neuen Platz, hat man im Jahre 1827. definitiv angefangen auf dem heutigen Friedhof zu begraben, der in der Nähe der Stadt liegt.

Die Graboberflächen sind dann schutzlos geblieben. Die Notwendigkeit nach der „Pflege“ dieser Graboberflächen innerhalb der Kirchen, war die Ursache, dass man sie mit Steinplatten belegt hat. Dieser Prozess hat in der zweiten Hälfte des vorigen Jahrhunderts angefangen und hat langsam alle Kirchen, wo begraben wurde, erreicht.

Matij Kapor, ein verdienter Bürger von Korčula, vielleicht diese Entwicklung ahnend, hat um das Jahr 1840 in Form von Aufzeichnungen, die Beschreibung aller Graboberflächen ausgeführt. So sind wir im Stande das Aussehen aller dieser Gräber, die ein Teil unseres Kulturerbes sind, festzustellen.

Dies ist in dieser Arbeit auf den Bildern und Skizen dargestellt und zwar nach dem Stande zur Zeit der Beendigung der Bestattung im Jahre 1807, fast in allen Kirchen.